

Groene buurten als nieuw normaal – Peter Vervoort

Tijdens de corona-crisis werden we ons erg bewust van de kwaliteiten (of het ontbreken er van) van onze directe leefomgeving. Het werd bijvoorbeeld duidelijk hoe belangrijk parken, bossen en andere groene ruimte in onze directe woonomgeving zijn om te wandelen, sporten, te ontspannen of tot rust te komen. De strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wordt het verhogen van het ruimtelijke rendement (meer doen met minder ruimte) vooropgesteld als belangrijke beleidsdoelstelling. Tegelijk wordt er ingezet op een ontwikkeling van de ruimte met een hoge levenskwaliteit, bijvoorbeeld door het voorzien van voldoende groen in de buurt van woonomgevingen. De vergroening van de ruimte heeft natuurlijk nog andere voordelen, zeker als het gaat over het milderen van de effecten van klimaatverandering. Er zijn veel argumenten om ruimtelijke verdichting steeds te koppelen aan het verbeteren van het groenaanbod in de buurt.

Bijna 79% van de Vlamingen heeft vandaag toegang tot openbaar buurt- of en nagenoeg iedereen heeft woongroen in de buurt. Dat wil echter niet zeggen dat iedereen evenveel groen in de omgeving heeft. Op sommige plaatsen is er wel een groenaanbod, maar niet alle groene zones zijn even groot bovendien wonen er rondom deze groene zones niet overal evenveel mensen. In sommige steden was het de voorbije maanden moeilijk om een rustig plekje te vinden in het park. De paper analyseert het aanbod aan openbaar groen in Vlaanderen en opent het debat om na te denken over groene buurten als nieuw normaal.

Groene buurten als nieuw normaal

Peter Vervoort

Voldoende groen in de buurt is geen 'nice to have', maar essentieel om gezonde en kwaliteitsvolle leefomgevingen te ontwikkelen.

Niet alleen afstand tot buurtgroen is van belang, de oppervlakte buurtgroen moet ook in verhouding staan tot het aantal inwoners.

In Vlaanderen daalde de voorbije jaren de totale oppervlakte aan toegankelijk groen, terwijl het aantal inwoners steeg.

Ruimtelijk beleid moet verdichting expliciet koppelen aan ontwikkelen van meer groen in de buurt. Dit zorgt voor gezondere woonomgevingen en geeft meer ademruimte aan waardevolle natuurgebieden.

Vlaamse overheid
Departement Omgeving
Vlaams planbureau voor omgeving
Koning Albert II-laan 20 bus 8, 1000 Brussel
peter.vervoort@vlaanderen.be

Universiteit Antwerpen
Departement Sociologie
Centrum voor Onderzoek naar
Ecologische en Sociale Verandering (CRESC)
Kipdorp 61, 2000 Antwerpen
peter.vervoort@uantwerpen.be

Groene buurten als nieuw normaal

Inleiding

Tijdens de corona-crisis, en zeker tijdens de cruciale eerste maanden van zogenaamde ‘lock-down’ waarin we ons in Vlaanderen maar beperkt konden verplaatsen om de verspreiding van het covid-19 virus te beperken, plooiden we terug op onze woonomgeving. Hierdoor werden we ons erg bewust van de kwaliteiten (of het ontbreken er van) van onze directe leefomgeving. Het werd bijvoorbeeld duidelijk hoe belangrijk parken, bossen en andere groene ruimte in onze directe woonomgeving zijn om te wandelen, sporten, te ontspannen of tot rust te komen. Cijfers geven aan dat bijna 79% van de Vlamingen toegang heeft tot openbaar buurt- of wijkgroen (Strosse, Salomez, Hermy, & Pisman, 2018). Nagenoeg alle Vlamingen hebben woongroen in de buurt (Agentschap Binnenlands Bestuur, 2018). Toch wil dat niet zeggen dat iedereen evenveel groen in de omgeving heeft. Op sommige locaties is er immers wel een groenaanbod aanwezig, maar niet alle groene zones (zoals bijvoorbeeld parken) zijn even groot bovendien wonen er rondom deze groene zones niet overal evenveel mensen. In sommige parken was het de laatste weken opvallend druk waarbij het moeilijk werd om voldoende afstand te bewaren. Mensen die wonen in buurten met hogere woondichtheden hebben bovendien minder of geen private buitenruimte. Ze zijn dan ook erg aangewezen op het aanbod openbaar groen, maar net in die buurten is het aanbod vaak ontoereikend.

De strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wordt het verhogen van het ruimtelijke rendement (meer doen met minder ruimte) vooropgesteld als belangrijke beleidsdoelstelling. Tegelijk wordt er ingezet op een ontwikkeling van de ruimte met een hoge levenskwaliteit, bijvoorbeeld door het voorzien van voldoende groen in de buurt van woonomgevingen. Dit groen in de buurt zal er voor zorgen dat ook in meer dichtbevolkte gebieden voldoende ruimte is om te ontspannen, te sporten of te genieten van de rust. De vergroening van de ruimte heeft natuurlijk nog andere voordelen, zeker als het gaat over het milderen van de effecten van klimaatverandering of het verbeteren van de biodiversiteit. Door meer groen in de woonbuurten te voorzien, krijgen biologisch waardevolle natuurgebieden meer ademruimte. Er zijn met andere woorden veel argumenten om ruimtelijke verdichting steeds te koppelen aan het verbeteren van het groenaanbod in de buurt.

Groene buurten als basis voor een kwaliteitsvolle leefomgeving

De positieve effecten van groene ruimte op de fysieke, mentale en sociale gezondheid kunnen moeilijk overschat worden. De literatuur vindt verbanden tussen aanwezigheid van groen en vermindering van cardiovasculaire ziekten, cognitieve en neurologische ontwikkeling bij kinderen, een beter algemeen geestelijk welzijn en grotere lichamelijke gezondheid (Kondo, Fluehr, McKeon, & Branas, 2018; Maas, Verheij, Groenewegen, de Vries, & Spreeuwenberg, 2006; Tzoulas et al., 2007). De verklaring waarom groen de gezondheid bevordert is echter niet zo eenvoudig. Onderzoekers achten het waarschijnlijk dat een complex samenspel van diverse onderliggende mechanismes hiervoor verantwoordelijk is: contact met de natuur zorgt voor specifieke prikkels in het zenuwstelsel die het makkelijker maakt om je te ontspannen; er wordt aangenomen dat groene ruimte een belangrijke rol speelt bij de sociale cohesie in een buurt en het aangaan van positieve sociale relaties; contact met

natuur en de blootstelling aan micro-organismen kan zorgen voor het beter functioneren van het immuunsysteem, er zijn indicaties dat groene ruimte beter aanzet tot wandelen of sporten, natuurlijke geluiden kunnen omgevingslawaai maskeren waardoor mensen er minder hinder van ondervinden, bomen kunnen de blootstelling aan luchtverontreiniging en hitte verminderen; groene ruimte stimuleert mensen om meer tijd buiten door te brengen, waardoor ze meer blootgesteld worden aan zonlicht – wat een positieve invloed heeft op het slaappatroon en zorgt voor verhoogde concentraties aan vitamine D. (WHO Regional Office for Europe, 2016) Hoewel het moeilijk is om te bepalen welke mechanismes doorslaggevend zijn, is het wel duidelijk dat de oppervlakte aan groene ruimte in de buurt erg belangrijk is, vooral in meer stedelijke omgevingen (Maas et al., 2006). Kijken we naar de mogelijke achterliggende mechanismes dan speelt ook het aantal mensen die samen gebruikt maakt van het groen in de buurt een rol. Erg drukbezochte plaatsen kunnen bijvoorbeeld erg stresserend zijn of zorgen voor fricties omdat niet alle mensen om dezelfde reden het groen opzoeken. Sommigen willen misschien rust en stilte, anderen willen er met vrienden rondhangen. Bovendien zal er letterlijk minder ruimte beschikbaar zijn, bijvoorbeeld om te sporten of te spelen, wanneer meer mensen gebruik moeten maken van hetzelfde aanbod aan groen.

In deze paper wordt een verkennende analyse gemaakt van de beschikbaarheid aan openbaar groen per gemeente en per inwoner. Op die manier wordt er naast inzicht in het huidige aanbod ook de koppeling gemaakt met het aantal gebruikers dat van dit aanbod gebruikt maakt. Het kan een startpunt zijn voor diepgaander onderzoek naar de koppeling van het noodzakelijke aanbod aan groen in de buurt (kwantitatief en kwalitatief) met de verdichtingsopgave die in de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (Vlaamse Regering, 2018) vooropstelt.

Verkennende analyse groenaanbod

Om een ruimtelijk gedifferentieerd inzicht te krijgen in het aanbod aan openbaar groen wordt gefocust op volgende vragen: Welke gemeenten beschikken over het meeste toegankelijk openbaar buurt- en wijkgroen? Hoeveel betekent dit gemiddeld voor een inwoner in die gemeente? Hoeveel toegankelijk openbaar buurt- en wijkgroen is er per gemeente de voorbije jaren verdwenen of bijgekomen en wat betekent dit dan per inwoner?

De analyse maakt gebruik van de dataset ‘groen in de buurt’ die op basis van de landgebruikskaart door het VITO werd berekend in functie van de gemeente- en stadsmonitor (Agentschap Binnenlands Bestuur, 2018) voor de jaren 2013 en 2016 (recentste beschikbare jaartal). Woongroen wordt gedefinieerd als elk type groen, ongeacht de grootte. ‘Buurtgroen’ wordt gedefinieerd als groen met een minimumoppervlakte van 0,2ha en ‘wijkgroen’ als groen met een minimumoppervlakte van 10ha. Voor al deze categorieën geldt dat ze bereikbaar moeten zijn via de openbare weg. Merk op dat deze categorieën overlappen en dat ook zeer grote groeneenheden hiertoe kunnen behoren. Om het aanbod aan bereikbaar groen in de buurt te evalueren worden per categorie andere afstanden beschouwd: woongroen (150m), buurtgroen (400m) en wijkgroen (800m).

De data afkomstig uit de gemeente- en stadsmonitor werd verder verwerkt en verbeterd. De verbetering heeft betrekking op de bevolkingsgegevens van het jaar 2016, welke niet voor alle gemeenten correct blijkt te zijn (in sommige gemeenten – bijvoorbeeld Turnhout – is er een verschil van ongeveer 10000 inwoners op een totaal van ruim 40000 inwoners). Om verschillen doorheen de tijd te kunnen analyseren werd daarom gebruik gemaakt van de bevolkingscijfers op 1 januari 2016

afkomstig van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, 2016). De data van de gemeenten die gefuseerd zijn in 2019 samengevoegd. Op die manier kan een analyse gemaakt worden op het niveau van de gemeenten zoals ze bestaan in 2020. Aangezien de demografische gegevens in de gemeente- en stadsmonitor voor het jaar 2016 niet allemaal even correct zijn, is het ook onzeker of het de data rond het aandeel van de bevolking dat toegang heeft tot de diverse categorieën in dat referentiejaar accuraat is. Uitspraken over verschillen hierin doorheen de tijd wat betreft de effectieve toegang tot het groenaanbod zijn niet mogelijk op basis van deze dataset. De analyse focust daarom op het aanbod aan ‘buurtgroen’ en ‘wijkgroen’, maar relateert die wel aan de globale bevolkingscijfers op het niveau van de gemeente.

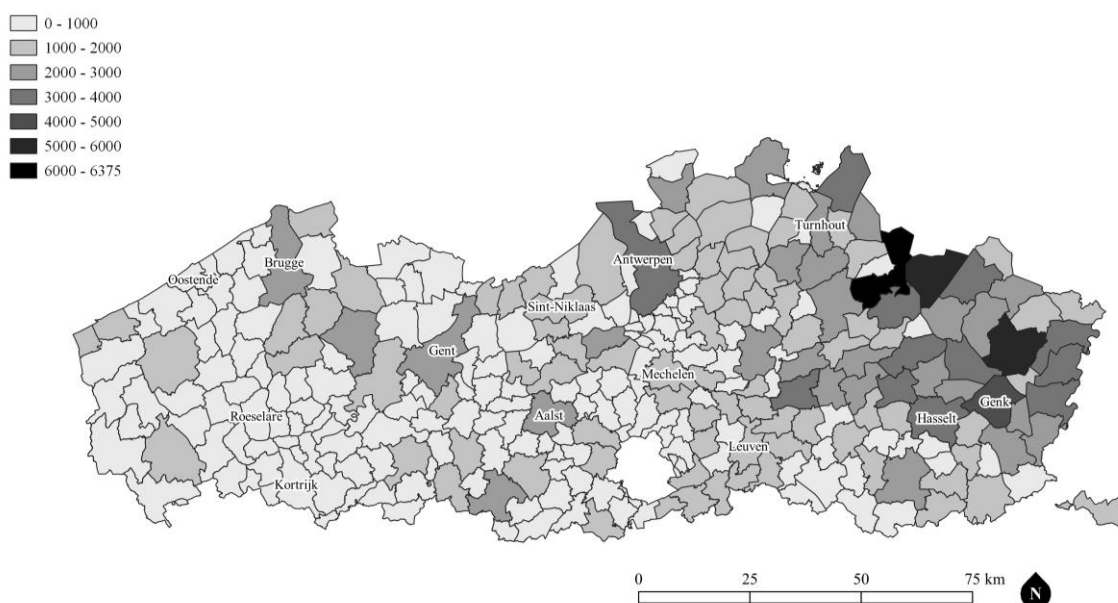

Figuur 1: Uitsnede ‘buurtgroen’ (donkergrijs) rond het centrum van Turnhout, met buffer van 400m in lichtgrijs.

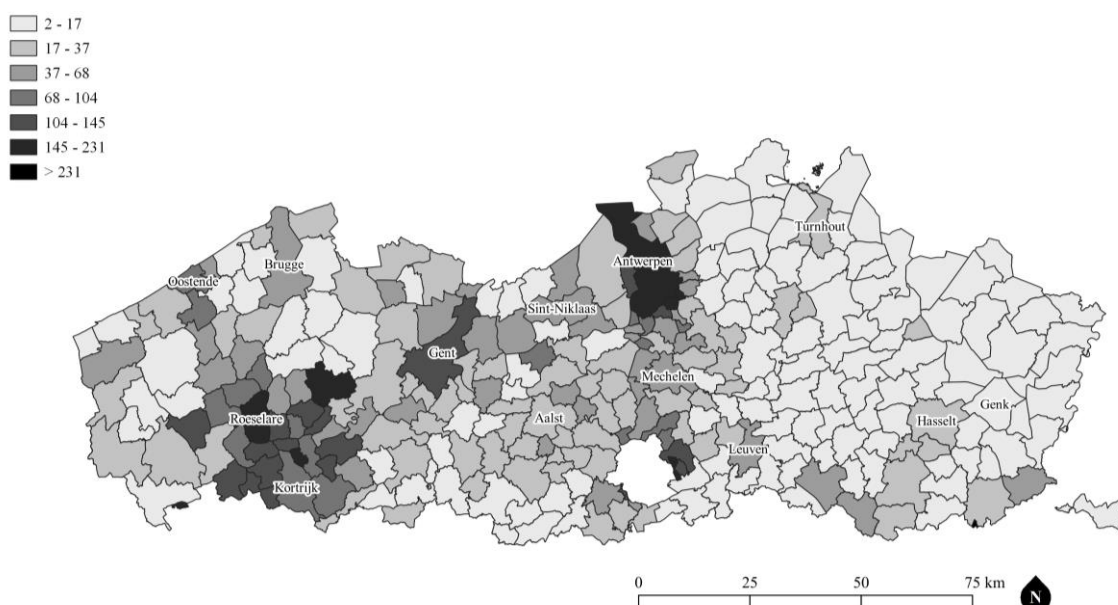
Per gemeente werd de oppervlakte ‘buurtgroen’ berekend voor de jaren 2013 en 2016. Bijkomend werd het aantal inwoners voor de respectievelijke jaren gedeeld door de oppervlakte groen. Op die manier krijgen we een inzicht – op het niveau van de gemeente – in het aantal mensen dat gebruik kan/moet maken van het groen in de buurt. Verder werd ook het verschil in oppervlakte berekend én het verschil in gemiddelde oppervlakte per persoon per gemeente (ook rekening houdend met de demografische veranderingen) tussen 2016 en 2013. Wat betreft uitspraken over deze verschillen moet in het achterhoofd gehouden worden dat deze niet alleen afkomstig kunnen zijn van een daadwerkelijke grote stijging of daling, maar dat ook methodologische keuzes kunnen zorgen voor plotse verschillen. Een voorbeeld hiervan is een cluster wijkgroen die door een beperkte verandering in landgebruik kleiner wordt dan 10ha en dus niet meer wordt meegerekend. Voor meer informatie kan de metadata in de gemeente- en stadsmonitor (Agentschap Binnenlands Bestuur, 2018) geconsulteerd worden.

Minder 'buurtgroen' voor meer inwoners

Volgens de meest acuele cijfers is er in Vlaanderen in totaal ruim 328000 hectare aan 'buurtgroen' beschikbaar. De grootste oppervlakte van dit openbaar groen is terug te vinden in de Antwerpse Kempen en Limburg. Nemen we enkel de oppervlaktes per gemeente in beschouwing, is het niet verwonderlijk dat ook grotere gemeentes en steden zoals bijvoorbeeld Antwerpen of Gent grote oppervlaktes aan groen in de woonomgeving ter beschikking hebben. Vooral de zuidrand rond Antwerpen en enkele gebieden in West-Vlaanderen beschikken over relatief weinig oppervlakte 'buurtgroen'. Uiteraard is het mogelijk dat er op die locaties meer kleinere oppervlaktes (< 0.2 ha) aanwezig zijn of dat veel mensen er een eigen tuin tot hun beschikking hebben. Verder moet opgemerkt worden dat het landgebruik "landbouw" niet als groen werd meegerekend. Een laag aanbod wil daarom dus niet altijd zeggen dat men er niet in een groene omgeving woont.

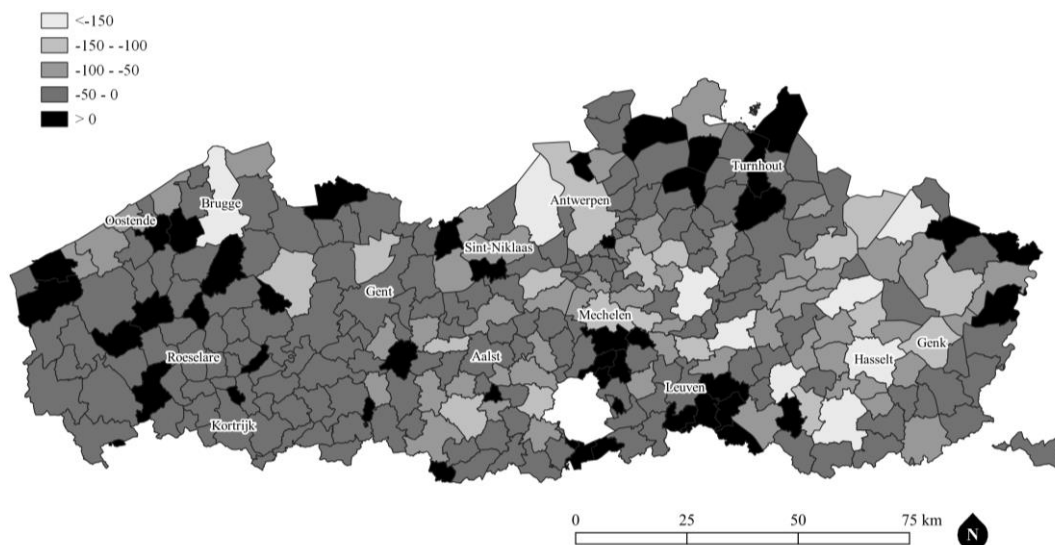
Figuur 2: totale oppervlakte (ha) buurtgroen per gemeente in 2016

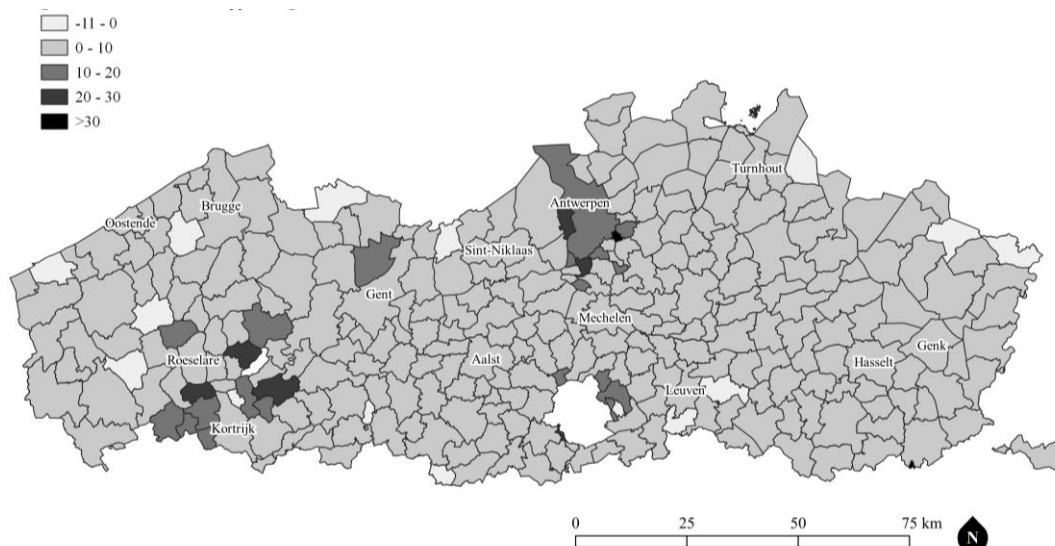
Figuur 3: Gemiddeld aantal inwoners per ha 'buurtgroen' per gemeente in 2016

Brengen we ook het aantal inwoners in rekening (figuur 3), dan zien we dat vooral in de Antwerpse Kempen, Limburg en het Oosten van Vlaams Brabant er veel 'buurtgroen' beschikbaar is per inwoner.

Voorals Antwerpen, Gent, en de regio van Roeselare en Kortrijk tellen het meeste aantal inwoners per hectare 'buurtgroen'. Gemiddeld zal een buurtparkje met een oppervlakte van ongeveer één voetbalveld (0,5 ha) groot in Genk gebruikt worden door 8 mensen, in Antwerpen of Roeselare door ongeveer 85 personen. Natuurlijk kunnen er ook lokaal grote verschillen bestaan tussen verschillende wijken wat betreft het groenaanbod.

Figuur 4: Verschil in totale oppervlakte 'buurtgroen' (ha) per gemeente (2013-2016)

Figuur 5: Verschil in aantal inwoners per hectare buurtgroen in de periode 2013-2016

In de periode tussen 2013 en 2016 daalde de totale oppervlakte aan buurtgroen (fragmenten van minstens 0,2ha) in Vlaanderen met ongeveer 10800 ha. Het gaat daar bij over 8300ha minder wijkgroen (dus groeneenheden van minstens 10ha) – een daling van ongeveer 3%, de totale

oppervlakte aan kleinere groeneenheden zoals buurtparkjes (met een afmeting tussen 0,2ha en 10ha) daalde met 2500ha – of bijna 6%. Het gaat dus niet enkel over het versnipperen of verdwijnen van grotere groene structuren, maar ook over het verdwijnen van kleinere groenfragmenten.

Opvallend genoeg blijkt de oppervlakte aan ‘buurtgroen’ het sterkst te dalen in de gemeenten met een hoog aanbod aan ‘buurtgroen’, zoals bijvoorbeeld in enkele Limburgse gemeenten (figuur4). Toch daalde de totale oppervlakte aan ‘buurtgroen’ niet overal, in sommige gemeenten steeg het aandeel toegankelijk openbaar groen (figuur 4). De cijfers tonen echter niet op welke manier deze stijging werd gerealiseerd. Het kan het gevolg zijn van de ontharding van pleinen of het toegankelijk maken van privaat groen, zou kunnen komen door het aanplanten van bijkomende oppervlakten bos, maar ook de ontwikkeling van gebieden die voorheen in landbouwgebruik waren, waarbij naast bebouwing ook groen wordt voorzien, kan de stijging verklaren.

In diezelfde periode steeg het totale bevolkingsaantal in Vlaanderen. Gemiddeld waren er in 2016, bijna 20 inwoners per hectare ‘buurtgroen’, terwijl dit drie jaar eerder nog maar 18 inwoners per hectare was.

Kijken we meer in detail (figuur 5), dan zien we vooral dat vooral in Antwerpen, de rand rond Brussel en de regio Roeselare – Kortrijk de stijging het grootst is. Dit is zowel een gevolg van de (in vele gemeenten lichte) daling van de oppervlakte aan ‘buurtgroen’ (figuur 4) als van de stijging van het aantal inwoners. Niet verwonderlijk hebben vooral gemeenten met een hoog aantal inwoners per hectare buurtgroen (figuur 3) weinig marge om bijkomend ‘buurtgroen’ te voorzien gekoppeld aan demografische groei.

‘Buurtgroen’ groeit niet vanzelf

Uit deze beknopte analyse blijkt dat op vandaag het globale aanbod aan bereikbaar openbaar ‘buurtgroen’ in Vlaanderen daalt, en dat terwijl het bevolkingsaantal stijgt. Het is bovendien belangrijk te beseffen dat met de term ‘buurtgroen’ of ‘wijkgroen’ niet alleen parken of openbaar groen in het bebouwde weefsel worden meegenomen, maar ook bossen of natuurgebieden. Bij gebrek aan groene ruimte in de directe nabijheid van de woning, zal de druk op deze gebieden alleen maar toenemen. En dat terwijl de focus voor ontwikkeling van deze gebieden, net zou moeten liggen op ontsnippering, natuurherstel, verbeteren van de biodiversiteit en het verhogen van de ecologische waarde.

Het is dus duidelijk dat groene ruimte voor ontspanning, om te wandelen, te sporten of tot rust te komen in eerste instantie in de directe nabijheid van onze woonomgeving moet worden voorzien. De cijfers tonen ook aan dat die groene ruimte er niet vanzelf komt. Er is nood aan een coherent en uitvoeringsgericht beleid nodig om er voor te zorgen dat groene buurten het nieuwe normaal worden.

Om het lokaal beleid hierrond te faciliteren publiceerde Agentschap voor Natuur –en Bos in samenwerking met het toenmalige Departement Ruimte Vlaanderen (2015) het Draaiboek Groenplan, een inspiratievol boek met richtlijnen die steden en gemeenten kunnen helpen bij de opmaak van een lokaal groenplan. Sindsdien zijn diverse lokale overheden hiermee aan de slag gegaan. Een belangrijk aspect van een dergelijk plan is het ontwikkelen van een ambitieuze visie met duidelijke doelstellingen met hieraan gekoppeld een realisatiegericht actieplan. Ook aandacht voor participatie en het inspelen op specifieke noden van bewoners kan er voor zorgen dat de groene ruimte optimaal gebruikt worden

In sommige buurten is er misschien veel vraag naar een grasveld om te voetballen, op een andere plek wil men mogelijk enkele volkstuinjes inrichten.

Een mooi voorbeeld van een groenplan met aandacht voor verschillende schaalniveaus is het groenstructuurplan van de Stad Gent (2020), waarin een netwerk van grote en kleine groene ruimten zal worden ontwikkeld, maar ook aan de vergroening op straatniveau wordt gewerkt. De visie voorziet op termijn het ontwikkelen van vier grote groenpolen die elk een oppervlakte hebben van minstens 100ha. Deze groenpolen liggen op maximaal 5 kilometer van elke inwoner van de stad, de totale oppervlakte zou minstens 100m² per inwoner moeten tellen. Op buurtniveau worden parken voorzien met een oppervlakte van minstens 1ha, gelegen op maximaal 400m van elke woning. Als oppervlakte voor deze buurtparkjes geldt een oppervlakte van 10m² per inwoner als minimale ambitie. Op straatniveau wordt er gedacht aan het promoten van geveltuinjes, aan het aanleggen van kleinere plantsoenen of aan het weghalen van verharding en aanplanten van bomen.

Vooraf in gebieden waar vandaag al hogere dichtheden bestaan zal er nood zijn aan substantiële vergroening van het openbaar domein, bijvoorbeeld door het ontharden en het verbinden van bestaande parken, valleien of andere groenelementen. Om de ambities uit een groenplan te kunnen realiseren zullen overheden zelf initiatieven moeten nemen, maar ook moeten inzetten op samenwerking met andere overheidsinstanties, eigenaars, burgers, verenigingen en bedrijven. De manier waarop dit gebeurt zal steeds afhangen van de plaatselijke context. Zeker in dichtbebouwde wijken zal er inventief moeten worden omgesprongen met de mogelijkheden om meer toegankelijk groen te realiseren. Mogelijk kunnen braakliggende terreinen tijdelijk als groenzone voor de buurt dienen, misschien kunnen speelplaatsen van scholen ontharden en gebruikt worden door de buurt tijdens vakanties of in het weekend, misschien komen sommige daken wel in aanmerking voor een park met uitzicht over de stad of kunnen verplaatsbare parkjes, zogenaamde ‘parklets’, tijdelijk een parkeerplaats omtoveren tot micro-park.

Uiteraard moet er ook aandacht gaan naar goedgelegen locaties voor wonen of werken, zodat bijkomende ontwikkeling gepaard gaat met het verhogen van het groenaanbod rekening houdend met de toekomstige woondichtheden. Ruimtelijke plannen kunnen hierop anticiperen, maar de ontwikkeling van groen in de buurt kan ook als last opgelegd worden in de omgevingsvergunning van verdichtingsprojecten.

Meer en betere cijfers over groen in de buurt

Het Departement Omgeving heeft een jarenlange expertise in onderzoek rond de effecten van onze leefomgeving op gezondheid. Waar in het verleden eerder aandacht ging naar onderzoek rond effecten van milieuvervuilende stoffen, wordt er de laatste jaren meer en meer onderzoek verricht die de link legt met positieve effecten van de leefomgeving op gezondheid. De effecten van groene ruimte op gezondheid worden nu al meegenomen in het Vlaams humane-biomonitoringsprogramma uitgevoerd voor het Departement Omgeving door het Steunpunt Milieu- en gezondheid. Ook in de toekomst zal de relatie tussen groene ruimte en gezondheid een belangrijk en beleidsrelevant onderzoeksthema blijven.

De cijfers uit de stads-en gemeentemonitor geven een eerste inzicht, maar dit kan veel beter. De indicator ‘buurtgroen’ komt bijvoorbeeld zeker niet altijd overeen met wat je intuïtief als ‘buurtgroen’ zou bestempelen. Het gaat niet immers enkel over het groen in de woonbuurten of in nabijgelegen parken. Nemen we enkel dat gedeelte van het buurtgroen mee in rekening dat effectief gelegen is binnen de 400m vanaf iedere woning, dan zal dit allicht beter aansluiten bij dat buurtgroen gelegen op wandelafstand. Kleinere groene ruimte in een buurt worden op dit moment niet meegerekend als buurtgroen, terwijl deze kleinere plantsoenen op buurtniveau vaak als mini-park functioneren. Het oppervlaktecriterium zorgt er bovendien ook voor dat verharde pleinen met een groen karakter niet als buurtgroen wordt geklasseerd. De keuze om bijvoorbeeld vrij toegankelijke voetbalvelden, weiden of akkers niet op te nemen als buurtgroen, maakt de indicator ook blind voor groene gebieden die voor wandelaars, sporters of spelende kinderen toch erg belangrijk zijn. Daarnaast worden private braakliggende groene percelen soms verkeerdelijk als toegankelijk buurtgroen gecatalogeerd, omdat ze grenzen aan een openbare weg. Een belangrijke eerste stap is dus een kwaliteitsslag in die de bestaande indicatoren beter laten aansluiten bij wat we onder ‘buurtgroen’ verstaan.

Om lokaal ruimtelijk beleid beter te ondersteunen zijn daarnaast ook inzichten op hogere resolutie nodig. Enkele Vlaamse gemeenten en steden, zoals bijvoorbeeld Antwerpen (Stad Antwerpen, 2020), monitoren vandaag al de evolutie van het groen in verschillende buurten gekoppeld aan demografische gegevens zoals bijvoorbeeld bevolkingsdichtheid of -samenstelling. Deze gemeenten of steden zijn op die manier in staat om na te gaan welke impact demografische veranderingen hebben op de beschikbare oppervlakte aan groen per inwoner. Bovendien kunnen ze voor elke groencluster berekenen hoeveel en welke mensen hiervan potentieel gebruik zullen maken. Dit laat toe om in te spelen op specifieke noden rond bijvoorbeeld het voorzien van ruimte voor kinderen om te spelen of zorgen voor voldoende zitbanken voor ouderen. De informatie laat hen ook toe om effecten in te schatten van projecten of plannen rond ruimtelijke verdichting en deze indien nodig expliciet te koppelen aan het ontwikkelen van het toegankelijke groen in de buurt.

Op basis van bevolkingsgegevens op adresniveau, gekruist met de verbeterde groencategorieën die volgen uit de landgebruikskaart kan de Vlaamse overheid gelijkaardige cijfers berekenen voor alle buurten in Vlaanderen (op basis van de statistische sector) en via open data ter beschikking stellen. Dit stelt alle gemeenten in Vlaanderen in staat om het aanbod aan groen in de buurt te evalueren, een gefundeerde groenvisie te ontwikkelen en een realisatiegericht beleid rond groene buurten te ontwikkelen.

Ook meer gedetailleerde monitoring van de evolutie van de indicators rond groen in de buurt van belang om op Vlaams niveau de juiste (bij)sturing van het beleid te kunnen doen. Het is bijvoorbeeld interessant om te weten of het bijkomende ‘buurtgroen’ ook een bijkomend ruimtebeslag betekent of niet. Tot slot is het ook zinvol om verder onderzoek te verrichten rond de mechanismen die de positieve effecten van nabij groen op gezondheid proberen te verklaren en daarbij expliciet de link te leggen met omgevingsaspecten.

Conclusie

De strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wordt het verhogen van het ruimtelijke rendement (meer doen met minder ruimte) vooropgesteld als belangrijke beleidsdoelstelling. Tegelijk wordt er ingezet op een ontwikkeling van de ruimte met een hoge levenskwaliteit, bijvoorbeeld door het voorzien van voldoende groen in de buurt van woonomgevingen. Dit groen in de buurt zal er voor zorgen dat ook in meer dichtbevolkte gebieden voldoende ruimte is om te ontspannen, te sporten of te

genieten van de rust. De cijfers tonen aan dat op vandaag de oppervlakte aan toegankelijk groen in Vlaanderen daalt, terwijl het bevolkingsaantal stijgt. Om er toch voor te zorgen dat groene buurten het nieuwe normaal worden, is een coherente en uitvoeringsgerichte aanpak op verschillende schaalniveaus en een samenwerking tussen diverse actoren vereist. Goede praktijkvoorbeelden tonen de weg, meer en betere data kunnen lokale overheden helpen om een gefundeerde visie uit te werken.

Referenties

- Agentschap Binnenlands Bestuur. (2018). Gemeente-en stadsmonitor Vlaanderen. <https://www.gemeente-en-stadsmonitor.vlaanderen.be>
- Agentschap Natuur en Bos, & Departement Ruimte Vlaanderen. (2015). *Draaiboek Groenplan. Richtlijnen bij het opmaken van een lokale groenvisie*. Brugge: Die Keure.
- Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken. (2016). *Bevolkingscijfers per provincie en per gemeente op 1 januari 2016*. <https://www.ibz.rn.fgov.be/nl/bevolking/statistieken-van-bevolking/>
- Kondo, M., Fluehr, J., McKeon, T., & Branas, C. (2018). Urban green space and its impact on human health. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(3).
- Maas, J., Verheij, R. A., Groenewegen, P. P., de Vries, S., & Spreeuwenberg, P. (2006). Green space, urbanity, and health: how strong is the relation? *Journal of Epidemiology and Community Health*, 60(7), 587-592.
- Stad Antwerpen. (2020). Stad in cijfers. <https://stadincijfers.antwerpen.be/databank/>
- Stad Gent. (2020). Groenstructuurplan. <https://stad.gent/nl/trefwoord/groenstructuurplan>
- Strosse, V., Salomez, J., Hermy, J., & Pisman, A. (2018). Ruimte voor open ruimte. In A. Pisman, S. Vanacker, P. Willems, Engelen G., & L. Poelmans (Eds.), *Ruimterapport Vlaanderen (RURA). Een ruimtelijke analyse van Vlaanderen*. Brussel: Departement OMgeving.
- Tzoulas, K., Korpela, K., Venn, S., Ylipelkonen, V., Kazmierczak, A., Niemela, J., & James, P. (2007). Promoting Ecosystem and Human Health in Urban Areas using Green Infrastructure: A Literature review. *Landscape and Urban Planning*, 81, 167-178. doi:10.1016/j.landurbplan.2007.02.001
- Vlaamse Regering. (2018). *Strategische visie van het BRV*. Brussel: Vlaamse Regering https://www.ruimtelijkeordering.be/Portals/108/Strategische_Visie_rgb.pdf.
- WHO Regional Office for Europe. (2016). *Urban green spaces and health*. Copenhagen.